

משרד הבריאות - האגף לגריאטריה
נהלי מסגרות גריאטריות – מחלקות סיעודיות ותשושי נפש
תחום מקצועי: קלינאות תקשורת

פרק: קלינאות תקשורת	שם הנוהל: קלינאות תקשורת במחלקות כרוניות
תאריך אישור 18/12/2025	עודכן בתאריך -
מהדורה 1	מס' נוהל: 1.9.0.1

בכל מקום בו נכתב המסמך בלשון זכר או נקבה, הכוונה היא גם למין השני

1 רקע:

תחום קלינאות תקשורת במסגרת הגריאטרית, הינו חלק משירותי הבריאות האבחוניים והטיפוליים הניתנים בה. השירות עוסק באבחון ושיקום תפקודי השמיעה, השפה, הדיבור והבליעה ומהווה גם גורם מייעץ בתחומים אלו. הפרעות בתפקודי הבליעה עלולות לפגוע באיכות חייו של הזקן, במצבו הבריאותי והתזונתי, ובמצבים מסוימים עלולות אף לסכן את חייו. לקות שמיעה וקשיים בתחומי השפה והדיבור בקרב זקנים, עלולים לגרום לבידוד, לדיכאון, לפגיעה בדימוי העצמי ולפגיעה בתפקוד היומיומי. ההתערבות המקצועית של קלינאי התקשורת תורמת למניעת הדרדרות תפקודית ובריאותית בגיל המבוגר, מחזקת את היכולת לתקשר ולהשתתף בחיי היומיום ומשפרת את איכות החיים של המטופל. קלינאי התקשורת פועלים בתיאום עם המקצועות האחרים בצוות ותחת אחריותו המקצועית של רופא במסגרת הגריאטרית.

2 מטרות הנוהל:

- 2.1 להגדיר את הסמכויות ותחומי האחריות של קלינאי התקשורת במסגרת הגריאטרית.
- 2.2 להבטיח טיפול נאות בתחום קלינאות תקשורת במחלקות סיעודיות ותשושי נפש במסגרת הגריאטרית.
- 2.3 ליצור בסיס מקצועי משותף ומחייב לתפקיד קלינאי תקשורת וממשקי עבודה מקצועיים בין הצוותים במסגרת הגריאטרית.

3 הגדרת מושגים:

- 3.1 "קלינאות תקשורת" - מי שניתנה לו תעודת קלינאות תקשורת ממשרד הבריאות וכהגדרתו [בחוק הגדרת העיסוק במקצועות הבריאות התשס"ח-2008](#) ותוספותיו.
- 3.2 "מנהל שירות" – מנהל/אחראי של השירות לקלינאות תקשורת שמונה על ידי המנהל הרפואי ו/או מנהל המסגרת הגריאטרית כמנהל שירות קלינאות תקשורת במסגרת.
- 3.3 "מרחב טיפולי" - תשתית פיזית וציוד טיפולי שהוקצו לאבחונים וטיפולים של קלינאי התקשורת ומאפשרים טיפולים בתחום המקצועי לרבות תחומי השמיעה השפה הדיבור והבליעה.
- 3.4 "הזנה אנטרלית חודרנית" – TUBE ENTERAL FEEDING – הזנה באמצעות צינורית המוחדרת למערכת העיכול בדרכים שונות.

משרד הבריאות - האגף לגריאטריה
נהלי מסגרות גריאטריות – מחלקות סיעודיות ותשושי נפש
תחום מקצועי: קלינאות תקשורת

פרק: קלינאות תקשורת	שם הנוהל: קלינאות תקשורת במחלקות כרוניות
תאריך אישור 18/12/2025	עודכן בתאריך -
מהדורה 1	מס' נוהל: 1.9.0.1

בכל מקום בו נכתב המסמך בלשון זכר או נקבה, הכוונה היא גם למין השני

4 סמכות ואחריות:

4.1 הנהלת המסגרת

4.1.1 העסקת שירותי קלינאות תקשורת, בהתאם לדרישות התקן של משרד הבריאות, כמפורט בנוהל 1.0.3.2 ונספחיו.

4.1.2 הימצאות ציוד טיפולי, אמצעים ומרחב טיפול ופעילות המותאם לשירות קלינאות תקשורת בהתאם לרשימת הצטיידות למחלקות סיעודיות ולמחלקות תשושי נפש.

4.1.3 השתלמות קלינאי התקשורת בימי עיון וקורסים מקצועיים חיצוניים הרלוונטיים לתחום הגריאטריה, כמפורט בנוהל רוחב 1.0.4.2.

4.1.4 קיום הכשרות שנתיות לצוות המטפל על ידי קלינאית תקשורת בתחומי הבליעה, השפה, התקשורת והשמיעה.

4.1.5 בניית נהלים פנימיים בשיתוף קלינאי תקשורת המסדירים תהליכי עבודה של קלינאי תקשורת במסגרת.

4.2 מנהל השירות

4.2.1 קלינאי תקשורת יחיד במסגרת יוגדר כמנהל שירות קלינאות תקשורת.

4.2.2 במסגרת בה עובדים יותר מאיש צוות אחד בשירות קלינאות התקשורת, ימונה אחד מקלינאי התקשורת על ידי הנהלת המסגרת כמנהל שירות.

4.2.3 ייצוג תחום קלינאות התקשורת בפני היחידה הארצית לקלינאות תקשורת במשרד הבריאות, הנהלת המסגרת הגריאטרית, הצוות הרב-מקצועי וגורמי חוץ אחרים.

4.2.4 אחראי מקצועית ומנהלית על תחום קלינאות התקשורת במסגרת וכפוף להנהלת המסגרת. בעל אחריות כוללת על מתן השירות ואיכותו בהתאם לנהלי משרד הבריאות ולאמות מידה מקצועיות, ניהול והנחיית הצוות המקצועי, הובלת תהליכי עבודה רב-מקצועיים, בקרה על איכות הטיפול והצטיידות בציוד טיפולי בהתאם לצרכי המטופלים.

4.3 קלינאי התקשורת

4.3.1 איתור מטופלים, ביצוע אבחון והערכה, טיפול ומעקב בתחומי הבליעה, השפה, התקשורת והשמיעה.

4.3.2 שותף בהחלטה על הזנה אנטרלית חודרנית מתמשכת, על גמילה מהזנה אנטרלית ו/או על שיקום תפקודי הבליעה בהתאם לחוזר חטיבת רפואה בנושא "הזנה אנטרלית חודרנית למבוגרים" ונוהל רוחב 1.0.5.9.

4.3.3 תיעוד ברשומה הרפואית בהתאם לדרישות חוזר בנושא אמות מידה לניהול רשומת מטופל במערכת הבריאות.

4.3.4 מתן הדרכה ליישום ההמלצות הטיפוליות למטופל, לבני משפחות ולצוות המטפל.

משרד הבריאות - האגף לגריאטריה
נהלי מסגרות גריאטריות – מחלקות סיעודיות ותשושי נפש
תחום מקצועי: קלינאות תקשורת

פרק: קלינאות תקשורת	שם הנוהל: קלינאות תקשורת במחלקות כרוניות
תאריך אישור 18/12/2025	עודכן בתאריך -
מהדורה 1	מס' נוהל: 1.9.0.1

בכל מקום בו נכתב המסמך בלשון זכר או נקבה, הכוונה היא גם למין השני

5 מתן טיפול בתחום קלינאות תקשורת במסגרת הגריאטריה

5.1 קבלה

5.1.1 זיהוי מטופלים עם קשיי אכילה ובליעה, שמיעה, דיבור, שפה ותקשורת הזקוקים לאבחון, הערכה, התערבות וטיפול בכל אחד מתחומים אלה.

5.1.2 זיהוי מטופלים המוגדרים עם מחלה חשוכת מרפא מתקדמת הזקוקים להערכה והתערבות של קלינאית תקשורת.

5.1.3 ביצוע הערכה למטופל חדש –

5.1.3.1 לכל מטופל חדש תבוצע הערכת קלינאית תקשורת כוללת (אכילה ובליעה, שפה ודיבור, תקשורת ושמיעה), בהתאם להפניית רופא או המלצת צוות רב-מקצועי.

5.1.3.2 תהליך איתור והפניה של מטופלים הזקוקים להערכת קלינאית תקשורת יבוצע באופן סדור ושיטתי על ידי הצוות הרב-מקצועי.

5.1.3.3 הערכת קלינאית תקשורת כוללת תבוצע לא יאוחר מ-4 שבועות ממועד הפניית המטופל להערכה.

5.1.3.4 תהליך האבחון וההערכה יתבססו על כלי הערכה פורמליים מקובלים ככל הניתן ועל פי שיקול דעת מקצועי.

5.1.3.5 לכל מטופל המגיע עם הזנה אנטרלית חודרנית למחלקה, או מטופל הזקוק להזנה אנטרלית חודרנית, תבוצע הערכת קלינאית תקשורת לא יאוחר מ-4 שבועות ממועד קבלת המטופל או על פי הפניית הצוות הרב-מקצועי (כמפורט בסעיף 4.4 לנוהל רוחב 1.0.5.9 ובחוזר חטיבת רפואה בנושא "הזנה אנטרלית חודרנית למבוגרים").

5.2 יישום תכנית ההתערבות

5.2.1 קביעה ויישום מטרות טיפול ותכנית ההתערבות יבוצעו בהתאם לממצאי הערכת קלינאית תקשורת.

5.2.2 קיום ההתערבות ישירה במטופלים ומעקבים שוטפים יבוצעו בהתאם למטרות הטיפול ולתכנית ההתערבות שנקבעה.

5.2.3 מעקב, הערכה חוזרת, עדכון מטרות ותכנית ההתערבות יבוצעו בהתאם לצורך ולשיקול דעת מקצועי.

5.2.4 תהליכי עבודה וקשר רציף עם הצוות הרב-מקצועי וגורמים רלוונטיים יוטמעו לצורך יישום תכנית ההתערבות.

5.2.5 יבוצע דיווח ועדכון שוטף לשיבות הצוות הרב-מקצועי ברשומה הרפואית.

5.2.6 הדרכת המטופל ומשפחתו וכן הצוות המטפל ליישום ההמלצות הטיפוליות.

5.2.7 בתחום האכילה והבליעה, מתן המלצות לגבי מרקמי מזון ושתיה (בהתאם לטרמינולוגיית ה-IDSSI¹) והנחיות לגבי אופן אכילה והאכלה יעילה ובטוחה.

משרד הבריאות - האגף לגריאטריה
נהלי מסגרות גריאטריות – מחלקות סיעודיות ותשושי נפש
תחום מקצועי: קלינאות תקשורת

פרק: קלינאות תקשורת	שם הנוהל: קלינאות תקשורת במחלקות כרוניות
תאריך אישור 18/12/2025	עודכן בתאריך -
מהדורה 1	מס' נוהל: 1.9.0.1

בכל מקום בו נכתב המסמך בלשון זכר או נקבה, הכוונה היא גם למין השני

- 5.2.8 קביעת תכנית התערבות למטופלים עם הזנה אנטרלית או הזקוקים להזנה אנטרלית, בהתאם לממצאי ההערכה, השתתפות בהחלטות מקצועיות לגבי אופן ההזנה או גמילה מהזנה אנטרלית.
- 5.2.9 בתחום השמיעה, קביעה ויישום תכנית ההתערבות והדרכת המטופל, משפחתו והצוות המטפל לגבי השימוש במכשירי ואביזרי שמיעה, תפעולם ותחזוקתם השוטפת.
- 5.2.10 בתחום השפה, דיבור ותקשורת, קביעה ויישום תכנית ההתערבות. בנוסף, הדרכת המטופל, משפחתו והצוות המטפל לגבי שימוש בעזרי תקשורת.

5.3 סיכום טיפול ושחרור מטופל

- 5.3.1 יש לכלול במכתב השחרור הרפואי המלצות קלינאי התקשורת להמשך טיפול במידה ונדרש וכן המלצות למרקמי מזון ושתייה מותאמים לצרכי המטופל. יש לתעד במידה ונדרש שימוש באביזרי שמיעה או תקשורת, על מנת לשמור על בטיחות המטופל ורצף טיפולי.

6 דיווח, פיקוח ובקרה

- 6.1 קלינאי התקשורת יתעד את ממצאי האבחון וההערכה בקבלה, ההתערבות הטיפולית, המעקבים וסיום הטיפול ברשומה הרפואית של המטופל.
- 6.2 קלינאי התקשורת יתעד את ההדרכות השנתיות בנושאים בתחום קלינאות התקשורת לצוות המסגרת, בהתאם לנוהל 1.0.4.2.
- 6.3 קלינאי התקשורת יתעד את שמות המטופלים עם הזנה אנטרלית בחצי השנה האחרונה לפחות, תאריך תחילת ההזנה וסוג ההזנה.
- 6.4 קלינאי התקשורת יתעד את שמות המטופלים שמשתמשים בעזרי שמיעה ו/או עזרי תקשורת (לוחות תקשורת, מכשירי שמיעה, מחשב תקשורת וכדומה) והעזרים בהם משתמש כל מטופל.
- 6.5 פיקוח ובקרה בתחום קלינאות תקשורת במסגרת הגריאטרית יבוצעו על ידי מרכז התחום באגף לגריאטריה במשרד הבריאות כמפורט ב נוהל 1.0.6.1.

7 אסמכתאות

- 7.1 חוק הגדרת העיסוק במקצועות הבריאות התשס"ח-2008 ותוספותיו
- 7.2 רשימת הצטיידות למחלקות סיעודיות ולמחלקות תשושי נפש, בהוצאת מינהל תכנון, פיתוח ובינוי מוסדות רפואה במשרד הבריאות
- 7.3 חוזר חטיבת רפואה 41/2014 "הזנה אנטרלית חודרנית למבוגרים"
- 7.4 חוזר מנכ"ל משרד הבריאות 09/2019 "אמות מידה לניהול רשומת מטופל במערכת הבריאות"